

Development of teaching and scientific-research work at the Chair of Economics, Policy and Organization of Forestry and Urban Greenery

Razvoj nastavnog i naučno-istraživačkog rada na Katedri za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila

Mersudin Avdibegović^{1,*}, Sabina Delić¹, Dženan Bećirović¹, Amila Brajić¹, Bruno Marić¹

¹ Univerzitet u Sarajevu - Šumarski fakultet, Zagrebačka 20, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

ABSTRACT

With minor organizational changes, the Chair for Economics, Policy and Organization of Forestry and Urban Greenery has existed at the Faculty of Forestry in Sarajevo since it was established, as an organizational unit integrating a group of related teaching disciplines dealing with economic, organizational, political and social aspects of forest and urban greenery governance. This paper presents the development of human resources, the evolution of educational process and research activities, as well as future perspectives of the Chair. The methodological approach used in this paper is based on analysis of the educational process evolution, a comprehensive review of research topics covered through scientific publications and evaluation of implemented research and professional projects. Growing alongside with the Faculty, the Chair has played a significant role in the Faculty's organizational and strategic development, the continuous advancement of teaching and scientific research activities and strengthening its competitiveness, leading to an enhanced international visibility of the Faculty. Members of the Chair have held prominent positions at the Faculty, serving as deans in six mandates. Professor Šućrija Šaković played a particularly exceptional role, making an indelible mark on the Faculty's post-war personnel and material reconstruction efforts. Currently, the Chair offers 22 courses within 3-cycles study according to the Bologna education system. The Chair's members organized a series of international scientific events, among which the symposiums of several IUFRO working groups (Forest law and environmental legislation, Cross-sectoral policy impacts on forests and environment) stand out, as well as the first conference of the IUFRO Division 9 (Forest policy and economics). The Chair's commitment to research is evident in its active involvement in numerous projects, both domestically and internationally. These include several COST projects, as well as those undertaken in collaboration with esteemed institutions in Bosnia and Herzegovina and abroad. With its strong track record of excellence, the Chair is poised to become a regional hub for innovation and knowledge-sharing in the fields of economics, policy and organization of forestry and urban greenery. This aligns with the contemporary trends in high education in forestry and horticulture, and the evolving needs of society and the economy in relation to forest ecosystems.

Key words: *Forest and Urban greenery, Policy, Economics, Education, Research.*

* Corresponding author: Mersudin Avdibegović; University of Sarajevo – Faculty of Forestry, Zagrebačka 20, 71000 Sarajevo
m.avdibegovic@sfsa.unsa.ba

HISTORY AND DEVELOPMENT OF TEACHING DISCIPLINES AT THE CHAIR - *Istorijat i razvoj nastavnih disciplina na Katedri*

Osnivanjem Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu 1948. godine, sa dva odsjeka (Poljoprivrednim i Šumarskim), započeo je proces obrazovanja visokoškolskih kadrova u oblasti šumarstva u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH). Stvaranjem materijalno-tehničkih i kadrovskih pretpostavki za rad na odsjeku Šumarstvo, došlo je do formiranja katedri, koje su predstavljale organizacione cjeline sastavljene od grupe srodnih nastavnih disciplina. Nazivi katedri, njihov broj i struktura su se mijenjali kroz vrijeme, ali su principi njihovog organizovanja i rada ostali manje-više isti tokom cijelog perioda razvoja Fakulteta. Nastavne discipline iz oblasti šumarske ekonomike, organizacije i planiranja šumskih gazdinstava, te organizacije i planiranja šumsko-industrijskih preduzeća, su u početnoj fazi bile pozicionirane na Katedri za uređenje šuma i planiranje. Formiranjem zasebne Katedre za organizaciju i ekonomiku šumarske privrede 1968. godine, pored navedenih disciplina na odsjeku Šumarstvo, razvijale su se i druge nastavne discipline iz ove oblasti na Drvno-industrijskom odsjeku, kao što su Ekonomika drvne industrije sa trgovinom drveta i Organizacija proizvodnje.

Paralelno sa nastavnim aktivnostima odvijao se i naučno-istraživački rad preko zavoda iz različitih oblasti, formiranih po istom principu kao i katedre. U periodu od 1959.-1969. godine naučno-istraživački rad Fakulteta se odvijao preko Instituta za šumarstvo i drvnu industriju, koji je predstavljao samostalnu naučnu ustanovu Šumarskog fakulteta u Sarajevu. Institut su činila odjeljenja za različite oblasti, a jedno od njih je bilo i Odjeljenje za ekonomiku šumarske privrede. Reorganizacijom Fakulteta 1969. godine, dolazi do ponovnog formiranja zavoda preko kojih se odvija naučno-istraživački rad, a za ovu oblast se osniva Zavod za ekonomiku i organizaciju šumarske privrede.

U cilju racionalizacije i objedinjavanja nastavnog i naučno-istraživačkog rada koji se povjerava katedrama, dolazi do ponovne reorganizacije Fakulteta 1978. godine, pri čemu je formirana Katedra za planiranje i ekonomiku u šumarstvu, kao jedna od četiri katedre Fakulteta. Nakon toga dolazi do integracije Fakulteta i Instituta za šumarstvo i drvnu industriju, a u okviru novoformiranog Zavoda za ekonomiku i planiranje u šumarstvu odvija se nastavni i naučno-istraživački rad iz oblasti ekonomike i uređivanja šuma. Krajem osamdesetih godina dolazi do nove reorganizacije, pri čemu se ponovo formiraju katedre, kao nosioci nastavnog i naučno-istraživačkog rada.

U tom periodu se na Katedri za ekonomiku i organizaciju šumarstva izvodi nastava iz dva predmeta: Ekonomika šumarstva i Organizacija šumarstva. Uvođenjem odsjeka Hortikulture školske 1996/97. godine razvijaju se novi predmeti iz ove oblasti (Ekonomika u hortikulturi i Organizacija u hortikulturi).

Uvođenjem bolonjskog sistema obrazovanja sa trocikličnim studijem formirana je Katedra za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila, kao jedna od šest Katedri koje učestvuju u nastavnom i naučno-istraživačkom procesu na Fakultetu na odsjeku Šumarstvo i Hortikultura. Na ovaj način su stvoreni uslovi za razvoj novih ekonomsko-organizacionih i političko-socioloških nastavnih disciplina, kao i provođenje naučno-istraživačkih aktivnosti u skladu sa savremenim trendovima u obrazovanju stručnjaka iz oblasti šumarstva i hortikulture, kao i zahtjevima društva i privrede prema šumskim ekosistemima. Trenutno se na Katedri nastava realizira kroz 22 predmeta u okviru sva tri ciklusa studija:

- Prvi ciklus studija (7 predmeta): Osnove šumarske politike i ekonomike, Ekonomika šumarstva, Organizacija poslovnih sistema u šumarstvu, Osnove ekonomike u hortikulturi, Organizacija poslovanja u hortikulturi, Istorija i sociologija šumarstva i Certificiranje gospodarenja šumskim resursima.
- Drugi ciklus studija (10 predmeta): Šumarska politika i zakonodavstvo, Ekonomika poslovnih sistema u šumarstvu, Marketing, trgovina i tržište u hortikulturi, Ekonomika urbanog prostora, Marketing, trgovina i tržišta proizvoda šumarstva, Vrednovanje šumskih ekosistema, Odnosi sa javnošću u šumarstvu, Politika, organizacija i zakonodavstvo lovne privrede, Upravljanje zaštićenim područjima i ekoturizam i Računovodstvo i bilansiranje u šumarstvu.
- Treći ciklus studija (5 predmeta): Sistemi interakcije između društva i prirodnih resursa, Ekonomika okoliša, Finansiranje održivog šumarstva, Međunarodna šumarska politika i Upravljanje u šumarstvu.

Veliki broj studenata je završetak svog studiranja krunisao odbranom diplomskog, završnog, magistarskog ili doktorskog rada na Katedri za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila. Od 1996. godine je na Katedri odbranjeno 5 doktorskih disertacija, 15 magistarskih radova i veći broj diplomskih radova po predbolonjskom načinu studiranja. Od uvođenja bolonjskog sistema obrazovanja, preko 70 studenata je odbrnilo završni rad drugog ciklusa studija (master rad). U periodu 2004. - 2013. godine je na Šumarskom fakultetu u Sarajevu realiziran projekat "Jačanje edukacionih i obrazovnih kapaciteta za razvoj šumarske politi-

ke i ekonomike u regionu zapadnog Balkana" (FOPER), kojeg je finansiralo Ministarstvo spoljnih poslova Vlade Finske, a implementirao Evropski Institut za Šumarstvo (EFI) u saradnji sa šumarskim fakultetima i institutima iz Albanije, Sjeverne Makedonije, Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. U okviru ovog projekta realiziran je međunarodni Master program šumarske politike i ekonomike, koji je pohađalo preko 40 studenata iz BiH i inostranstva. Nastava iz 29 predmeta se odvijala na engleskom jeziku uz učešće velikog broja eminentnih predavača iz više od 20 zemalja svijeta (Monografija 70 godina Šumarskog fakulteta u Sarajevu, 2020).

Kada su u pitanju ostale nastavne aktivnosti, profesori koji trenutno rade na Katedri predaju na TRAIN programu Univerziteta u Sarajevu (modul: Preduzetničke sposobnosti u visokom obrazovanju), a bili su i gostujući predavači na više fakulteta u BiH (Univerziteti u Bihaću i Zenici) i inostranstvu (Univerziteti u Beogradu, Ljubljani, Frajburgu, St. Petersburgu i Vermontu). Pored toga, bili su i članovi komisija za odbranu doktorskih disertacija i izbore u viša naučno-nastavna zvanja na Univerzitetima u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani.

U kontekstu stalnog unapređenja i osavremenjavanja nastavnih planova i programa, članovi Katedre planiraju razvoj novih i aktuelnih nastavnih disciplina koje se odnose na procese međunarodne okolišne i šumarske politike, doprinos šumarstva ostvarenju ciljeva održivog razvoja, šumarsku i okolišnu pedagogiju, uticaj šuma na ljudsko zdravlje, upravljanje i gospodarenje privatnim šumama, političko-ekonomske aspekte korištenja šumske biomase za energiju, itd.

TEACHING STAFF - *Nastavno osoblje*

Od formiranja Šumarskog odsjeka, nastavne i naučno-istraživačke aktivnosti iz disciplina koje se bave ekonomskim, organizacionim, političkim i sociološkim aspektima gospodarenja šumskim resursima, realizirao je niz nastavnika koji su zasnivali radni odnos na Fakultetu. Osnovne informacije o njima su date u nastavku.

Prof. dr. Drago Đapić je nakon diplomiranja na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu 1932. godine i specijalizacije u Francuskoj, obavljao različite dužnosti u šumarskoj službi i na rukovodećim pozicijama. U zvanje docenta na predmetu Ekonomika šumarske privrede izabran je 1951. godine. Doktorat šumarskih nauka stekao je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu 1957. godine, na temu "Određivanje vrijednosti odnosno cijena glavnih proizvoda šumarstva". U zvanje redovnog profesora za predmet Ekonomika šumarske privrede izabran je 1962. godine. Obavljao je dužnost

dekana Fakulteta u periodu 1964.-1966. godine, bio šef Šumarskog odsjeka, direktor Instituta za šumarstvo i drvnu industriju u Sarajevu (1958.-1962. godine), te u više navrata bio šef Katedre i Zavoda za ekonomiku i organizaciju šumarske privrede. Kao ekspert Ujedinjenih Nacija proveo je 5 godina na Šumarskom fakultetu u Teheranu, gdje je organizirao nastavu iz ekonomike šumarske privrede. Obavljao je različite stručne i društvene aktivnosti izvan Fakulteta i učestvovao u radu brojnih odbora, komisija i drugih tijela. Objavio je preko 30 radova iz oblasti ekonomike šumarske privrede, proučavajući stvaranje vrijednosti u šumarskoj proizvodnji, različite aspekte rente u šumarstvu, probleme produktivnosti i rentabilnosti i problematiku šumsko-privredne politike.

Prof. dr. Ibrahim Kopčić je završio studij šumarstva u Beogradu 1931. godine, nakon čega je obavljao različite stručne poslove u šumarskoj operativi. Izabran je za docenta na predmet Organizacija šumarske privrede 1951. godine. Doktorirao je na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu 1957. godine na temu "Analiza stanja i kretanja produktivnosti rada tokom 1954. i 1955. godine na pilanama u NRBiH". U zvanje redovnog profesora na predmet Organizacija šumarske privrede izabran je 1964. godine. Bio je biran za dekana Šumarskog fakulteta u dva mandata (1966.-1968. i 1970.-1972. godine), a obavljao je i dužnost predsjednika Savjeta Fakulteta, šefa Šumarskog odsjeka, te bio angažovan u radu različitih institucija i društveno-političkih i stručnih šumarskih organizacija. Objavio je preko 150 naučnih i stručnih radova i 5 udžbenika (Kopčić, 1969a; Kopčić, 1969b; Kopčić, 1969c; Kopčić, 1970; Kopčić, 1971), od čega su tri iz organizacije šumarske privrede

Prof. dr. Sreten Vučijak je diplomirao na Šumarskom fakultetu 1955. godine i na Ekonomskom fakultetu 1963. godine. Doktorirao je 1966. godine na Šumarskom fakultetu u Sarajevu na temu "Istraživanje optimalnog oblika organizacije šumarske službe u Bosni i Hercegovini". U zvanje redovnog profesora na predmetu Organizacija šumarske privrede je izabran 1975. godine. Objavio je preko 100 radova iz oblasti organizacije i ekonomike šumarske privrede. Imao je istaknut društveni angažman i učestvovao u radu mnogobrojnih tijela na Univerzitetu i u strukovnim organizacijama, te bio na čelu Sekcije za organizaciju i ekonomiku šumarstva i industrije za preradu drveta Jugoslavije.

Prof. dr. Branislav Begović je završio studij šumarstva 1926. godine na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu. Nakon dugogodišnjeg rada i iskustva u šumarskoj praksi izabran je za vanrednog profesora 1949. godine na predmet iskorištavanja šuma, a u zvanje re-

dovnog profesora 1961. godine. Iako se prvenstveno bavio problematikom iskorištavanja šuma, bio je jedan od najboljih poznavaca istorije šumarske privrede. U njegovom naučno-istraživačkom djelovanju se posebno ističu istoriografski radovi iz oblasti šumarstva i drvne industrije, koji analiziraju razvoj ekonomsko-organizacionih odnosa u šumarstvu BiH, počev od pojave prvih oblika eksploatacije šumskog bogatstva i organizacije šumarske privrede u periodima otomanske vladavine, austrougarske monarhije i Kraljevine Jugoslavije, pa sve do 1941. godine (Begović, 1960; Begović 1978; Begović, 1985).

Krajem 60-ih godina XX vijeka se na Katedru zapošljavaju novi kadrovi. U zvanje asistenata se primaju dva stručnjaka koji su, svaki na svoj način, dali značajan pečat razvoju visokoškolskog šumarskog obrazovanja u današnjoj BiH. Prof. dr. Šućrija Šaković započinje svoju karijeru 1967. godine izborom u zvanje asistenta na oblasti ekonomike šumarstva i šumarsko-ekonomske politike. Magistrirao je 1972. godine na temu "Ispitivanje međusobnih odnosa pojedinih vrsta osnovnih sredstava i viška rada u šumarstvu Bosne". Zvanje doktora šumarskih nauka je stekao 1975. godine na Šumarskom fakultetu u Sarajevu, odbranivši disertaciju na temu "Određivanje optimalnog debljinskog stepena kao ekonomskog indikatora u gospodarenju čistim bukovim šumama Bosne i Hercegovine". Funkciju dekana Fakulteta je obavljao u tri mandata (1988.-1990., 1996.-1998. i 1998.-2000. godine). Iako narušenog zdravlja zbog posljedica boravka u opsjednutom Sarajevu, profesor Šaković je dao nemjerljiv doprinos u poslijeratnoj kadrovskoj i materijalnoj obnovi Fakulteta. Osmislio je i realizirao jedinstven model magistarskih studija, zahvaljujući kojem je većini novouposlenih mladih asistenata omogućeno kvalitetno postdiplomsko obrazovanje i sticanje zvanja magistra nauka kao prvog stepena u naučnoj karijeri. Finansiranje magistarskih studija iz svih naučnih oblasti na Fakultetu je omogućeno zahvaljujući sredstvima koja su, za svoje uposlenike koji su upisivali ovaj studij, osiguravala domaća preduzeća šumarstva. Iza uspjeha ovog pozitivnog primjera saradnje Fakulteta i šumarske privrede, stajali su reputacija i ugled svih profesora i uposlenika Šumarskog fakulteta u Sarajevu, na čelu sa tadašnjim dekanom profesorom Šakovićem. U kontekstu kadrovske obnove Fakulteta, profesor Šaković je na sve načine podsticao mlađe kolege da borave u inostranstvu, te da na eminentnim evropskim univerzitetima usvajaju najnovija znanja iz oblasti šumarstva. Podjednako je važan i njegov angažman kada je u pitanju materijalna obnova Fakulteta u poslijeratnim godinama. Kao dekan u periodu 1996.-2000. godine, profesor Šaković je svu svoju energiju, menadžersko znanje i životno iskustvo, posvetio stvaranju materijalnih pretpostavki za obnovu Fakulteta

i nastavnih objekata koji su bili do temelja porušeni i devastirani. Danonoćnim radom i nesebičnom posvećenošću, okružen saradnicima i uposlenicima Fakulteta, koji su u njemu prepoznali rukovodioca koji može ispuniti ovaj teški zadatak, profesor Šaković je uspio potpuno obnoviti glavnu zgradu Fakulteta, nabaviti neophodnu opremu i učila, te iz temelja sagraditi multifunkcionalni nastavni objekat "Čavle" na Igmanu (Katedra je 2021. godine pokrenula inicijativu da nastavni objekat "Čavle" u svom naslovu nosi njegovo ime). Profesor Šaković je bio neumoran u traganju za različitim modalitetima obnove Fakulteta, kako kroz saradnju sa preduzećima šumarstva, tako i kroz različite domaće i međunarodne donatorske programe. Pored jedinstvenih rukovodnih sposobnosti i nesumnjivog autoriteta koji je imao, profesor Šaković je živio kao skroman čovjek, podsjećajući nas na prolaznost ljudskog života, ali i činjenicu da u kratkom periodu našeg bivstvovanja trebamo ostaviti trag po kojem će nas se sjećati generacije koje dolaze.

Slika 1. Prof. dr. Šućrija Šaković

Figure 1. Prof. dr. Šućrija Šaković

Prof. dr. Ratko Čomić je započeo svoj angažman na Šumarskom fakultetu u Sarajevu izborom u zvanje asistenta na predmetu Organizacija šumarstva. Magistrirao je na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu 1974. godine na temu "Lovno turističke mogućnosti i njihov način realizacije u SR Bosni i Hercegovini". Prvu doktorsku disertaciju je odbranio na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1983. godine na temu "Organizaciono razvojni aspekti šumsko privredne djelatnosti u Bosni i Hercegovini" a drugu na Fakultetu zaštite na radu Uni-

Slika 2. Članovi Katedre za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila

Figure 2. Members of Chair of Economics, Policy and Organization of Forestry and Urban Greenery

verziteta u Nišu 1994. godine pod naslovom "Ergonomski model za preventivno otklanjanje uzroka nastanka povreda na radu i profesionalnih oboljenja radnika u šumarskoj proizvodnji". Bio je osnivač i prvi dekan Šumarskog fakulteta Univerziteta u Banja Luci. Objavio je veći broj naučnih radova i knjiga, od kojih neke predstavljaju važne udžbenike za izučavanje problematike ergonomije u šumarstvu (Čomić, 1997a), povreda na radu u šumarstvu (Čomić, 1997b), standarda i normi rada u šumarskoj proizvodnji (Čomić, 1999a) i organizacije i menadžmenta u šumarstvu (Čomić, 1999b).

Važan doprinos u realizaciji nastavnih aktivnosti u poslijeratnom periodu dao je i Prof. dr. Fuad Serdarević, jedan od vodećih stručnjaka iz oblasti menadžmenta u drvnoj industriji BiH, koji je kao vanjski saradnik bio predavač na predmetima Organizacija šumarstva i Organizacija u Hortikulturi na dodiplomskom studiju, a izvodio je nastavu i na postdiplomskom studiju iz predmeta Modeliranje organizacijske strukture poslovnih sistema i Upravljanje i rukovođenje. Pored njega, nastavu na postdiplomskom (magistarskom) studiju izvodili su i sljedeći eminentni predavači sa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: prof. dr. Želimir Vučković (Operaciona istraživanja), Prof. dr. Boris Tihi (Marketing

u šumarstvu), Prof. dr. Anto Domazet (Strateški menadžment), Prof. dr. Mira Šunjić-Beus (Ekonomika preduzeća), Prof. dr. Azra Hadžiahmetović (Makroekonomska misao u šumarstvu) i Prof. dr. Marko Beroš (Ekonomika misao i makroekonomija).

Katedra za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila trenutno ima 5 uposlenika: Prof. dr. Sabina Delić, Prof. dr. Mersudin Avdibegović, Prof. dr. Dženan Bećirović, Doc. dr. Bruno Marić i Mr. Amila Brajić.

SCIENTIFIC RESEARCH AND PROFESSIONAL WORK AT THE CHAIR

- Naučno-istraživački i stručni rad na Katedri

Prvobitni fokus naučnih i stručnih istraživanja iz ove oblasti je bio na istraživanju organizacije rada kao bitnom faktorom za efikasno i ekonomično poslovanje, te stabilan razvoj šumarske privrede. Organizacioni oblici za upravljanje i gospodarenje šumama su se mijenjali i svaki od njih je imao određene pozitivne ili negativne posljedice na šumske resurse. Tadašnja istraživanja su se odnosila na proučavanje i analizu sistema organizacije rada sa posebnim osvrtom na faktore koji utiču

na organizaciju. Analizirani su organizacioni oblici šumskoprivrednih poslovnih sistema, njihovih pogona i radnih jedinica, modeli upravljanja i nadzora, problematika samoupravljanja u oblasti šumarske privrede, te analiza organizacionih formi u šumarstvu drugih zemalja. Navedena pitanja su istraživana, obrađivana i analizirana u skladu sa organizacionim promjenama u šumarskoj privredi, a rezultati su prikazani kroz niz naučnih i istraživačkih radova i publikacija (Kopčić, 1955; Kopčić, 1959; Vučijak, 1966a; Vučijak, 1966b; Vučijak, 1975; Čomić, 1984).

Predmetom naučnih istraživanja su bila i pitanja koja su se odnosila na ekonomsku problematiku šumarske privrede, cijene u šumarstvu, ekonomske kategorije i zakonitosti proizvodnje u šumarskoj privredi, problematiku troškova i kalkulacija, formiranje cijena i vrijednost šumskih drvnih proizvoda, analizu produktivnosti rada, ekonomičnosti i rentabilnosti u šumarstvu i drvnoj industriji, analizu ekonomskih problema u promjenjivim organizacionim okolnostima, istraživanje ekonomski optimalnog gospodarenja u različitim kategorijama šuma i slično (Đapić, 1955; Đapić, 1961; Đapić, 1963; Kopčić, 1969; Šaković, 1972; Šaković, 1976; Šaković, 1980; Šaković, 1986; Đapić i Šaković, 1976; Šaković i Čomić, 1980).

Posebna pažnja je bila usmjerena na definisanje stručnih profila radnika u šumarstvu, način njihovog obrazovanja i izradu programa za funkcionalno obrazovanje radnika (Kopčić i dr. 1978). Istraživanjem je bilo obuhvaćeno normiranje rada u šumarstvu u fazama sječe i izrade, uzgoja i transporta. Nadalje su istraživane mogućnosti primjene metoda za unapređenje efikasnosti korištenja faktora proizvodnje i optimizacije izvršenja radova u šumarstvu (Vučijak, 1972). Pored navedenog, predmetom naučnog istraživanja je bila ergonomija, problematika zaštite na radu šumarskih radnika, istraživanje uzroka nastanka povreda na radu i iznalaženje mjera za poboljšanje uslova rada, uticaj mikroklimatskih uslova na radnu sposobnost, te organizacija smještaja i ishrane radnika (Vučijak i Čomić, 1975; Vučijak, i dr. 1978; Vučijak, 1985). Istraživanjem je obuhvaćena i problematika lovstva i lovne privrede, te analiza tržišta ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja, a takođe su istraživani i kriteriji za vrednovanje nekih funkcija šuma (Čomić, 1974; Čomić, 1988; Kopčić i dr. 1974).

Naučno-istraživačkom i stručnom radu se i danas pridaje poseban značaj na Katedra za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila. To se ogleda u velikom broju naučnih pitanja i problema kojima se bave članovi Katedre, kao i publikovanju rezultata tih istraživanja, objavljenih u stranim i domaćim naučnim časopisima. Problematika upravljanja i gospodarenja privatnim

šumama je obrađena kroz različite aspekte, a naučni radovi iz ove oblasti su objavljivani u nekim od najeminentnijih međunarodnih časopisa. Spremnost za saradnju i interesno povezivanje, karakteristike vlasnika privatnih šuma u BiH i regionu i pretpostavke za njihovo udruživanje prikazani su kroz niz radova (Glück i dr. 2010; Avdibegović i dr. 2010a; Avdibegović i dr. 2010b; Glück i dr. 2011; Posavec i dr. 2015). Analiza vlasničkih prava i zakonske regulative koja se odnosi na upravljanje i gospodarenje privatnim šumama, te istraživanja različitih organizacionih modela privatnog šumoposjeda su takođe bila predmet mnogobrojnih naučnih radova (Avdibegović i dr. 2015; Pezdevšek Malovrh i dr. 2017; Nichiforel i dr. 2018; Nichiforel i dr. 2020; Pezdevšek Malovrh i Avdibegović, 2021).

Na Katedri se intenzivno proučavaju različiti aspekti certificiranja gospodarenja šumskim resursima, kao specifičnog instrumenta šumarske politike. Mogućnosti aplikacije različitih međunarodnih programa certificiranja, izbor najpovoljnijeg programa, pretpostavke i ograničenja za primjenu u BiH, te efekti certificiranja i njegov doprinos održivom gospodarenju šumama su analizirani u nekoliko radova (Avdibegović, 2001; Avdibegović i dr. 2003; Avdibegović, 2004; Avdibegović i dr. 2014; Halalisan i dr. 2016; Pezdevšek Malovrh, 2019; Solaković i dr. 2020). Obim i kvalitet navedenih istraživanja, rezultirao je uspostavom Grupe za razvoj FSC standarda BiH i izradom nacionalnih standarda za certificiranje, čime je BiH postala prva država u regionu sa usvojenim nacionalnim FSC standardima. Kompletan proces su vodili članovi Katedre, a Šumarski fakultet se etablirao kao regionalni centar izvrsnosti za certificiranje gospodarenja šumskim resursima. Članovi Katedre su po tom osnovu bili angažovani u BiH, Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj, kao konsultanti u pripremi preduzeća šumarstva i institucija javne šumarske administracije za certificiranje. Krunu ovih istraživanja predstavlja pokretanje izbornog predmeta i objavljivanje udžbenika u kojem su opisani teoretski i praktični aspekti certificiranja u BiH (Avdibegović i dr. 2021). U ovom kontekstu je potrebno pomenuti i izradu Vodiča za izdvajanje, gospodarenje i monitoring šuma visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini (Avdibegović i dr. 2017), te nekoliko radova koji se odnose na ovu problematiku (Ioras i dr. 2009; Avdibegović i dr. 2013; Bećirović i dr. 2019).

Naučnoj analizi legislativnog okvira za upravljanje i gospodarenje šumskim resursima se pridaje poseban značaj, što je dijelom i rezultat višegodišnjeg aktivnog angažmana članova Katedre u IUFRO radnoj grupi 9.06.00 (Forest Law and Environmental Legislation). U izdanju Šumarskog fakulteta u Sarajevu je objavljena knjiga o šumarskim zakonima u zemljama srednje i istočne Evrope

u periodu tranzicije (Herbst i dr. 2008), a 2009. godine je održan i međunarodni IUFRO Simpozijum pod naslovom "Legal Aspects of European Forest Sustainable Development", te je objavljen i odgovarajući zbornik radova sa ovog naučnog skupa (Avdibegović i dr. 2009). U radovima koji su prezentirani na međunarodnim naučnim skupovima prikazan je zakonski okvir za gospodarenje šumskim resursima u BiH, kao i izazovi povezani sa njegovom implementacijom (Avdibegović, 2002; Avdibegović, 2004; Avdibegović i Sejdić, 2005; Avdibegović, 2006a). Pored toga, istraživana je i uticaj zakonskog okvira na investicije u sektoru šumarstva (Delić i dr. 2016), kao i zakonske odredbe koje se odnose na ulogu lokalnih zajednica kao aktera šumarske politike (Avdibegović i dr. 2016). Uviđajući imperativ međusektorskog i multifunkcionalnog sagledavanja šumarske problematike, objavljen je niz radova koji se bave usklađenošću zakonskih rješenja koja se odnose na šumarstvo i zaštitu prirode, odnosno klimatske promjene (Avdibegović i Srndović, 2006; Avdibegović 2006b, Brajić i dr. 2011; Nonić i dr. 2017).

Zainteresiranost za analizu različitih sektorskih politika koje utiču na upravljanje i gospodarenje šumskim resursima, kao i interakcije između njih, rezultirao je velikim brojem naučnih radova koji se odnose na: upravljanje i finansiranje zaštićenih područja (Avdibegović i Vojniković, 2005; Avdibegović i dr. 2006; Marić i dr. 2015; Avdibegović i dr. 2015), politiku zaštite prirode (Pezdevšek Malovrh i dr. 2019; Palleto i dr. 2019), međusektorske konflikte (Vuletić i dr. 2009; Vuletić i dr. 2010; Marić i dr. 2012; Vuletić i dr. 2013), modelne šume (Mutabdžija Bećirović i dr. 2014), te značaj šumskih resursa za razvoj ekoturizma i ruralnih područja, kao i njihovog multifunkcionalnog korištenja (Avdibegović i dr. 2010; Mehmedović i dr. 2014; Hodžić i dr. 2018; Delić i dr. 2017). Na bazi ovih istraživanja je u nastavni proces uveden izborni predmet Upravljanje zaštićenim područjima i ekoturizam, a članovi Katedre su autori poglavlja koje se odnosi na ekoturizam i održivi turizam u međunarodnoj monografiji (Avdibegović i Marić, 2015). Različite međusektorske teme su stalni predmet istraživanja članova Katedre. Institucionalni okvir i mjere šumarske politike u zemljama regiona po pitanju problematike klimatskih promjena su analizirani u više radova (Selmanagić-Bajrović i Avdibegović, 2010; Stanišić i dr. 2018; Avdibegović i dr. 2018; Nedeljković i dr. 2019), kao i političko-legislativne pretpostavke za korištenje šumske biomase za energiju (Pfeifer i dr. 2019; Čomić i dr. 2021; Avdibegović i dr. 2022). Koncept "Forest governance" i mogućnosti njegove primjene u BiH, kao i pitanje funkcionalnog upravljanja i gospodarenja šumskim resursima su obrađeni u nekoliko radova (Avdibegović i dr. 2014a; Avdibegović i dr. 2014b; Mutabdžija Bećirović i dr. 2014; Av-

dibegović i dr. 2017; Delić i dr. 2012), a organiziran je i međunarodni Seminar IUFRO radne grupe 9.05.00 (Forest Policy and Governance), sa kojeg je objavljen zbornik sažetaka u izdanju Šumarskog fakulteta u Sarajevu (Avdibegović i dr. 2012). Uticaj međusektorskih politika na šumarstvo je bio predmet međunarodnog Simpozijuma IUFRO radne grupe 9.05.03. (Cross-sectoral policy impacts on forest and environment), kojeg su organizirali članovi Katedre i na kojem su u formi zbornika prezentirani naučni radovi iz ove oblasti (Marić i dr. 2015). Fokus na međusektorsku problematiku je evidentan i u istraživanjima uticaja Covid-19 na sektor šumarstva i obrazac ponašanja posjetilaca šumi tokom pandemije (Avdibegović, 2021; Avdibegović i dr. 2022).

Pitanja vezana za usklađivanje zakonskog i političkog okvira u BiH sa dokumentima i procesima međunarodne šumarske i okolišne politike su takođe razmatrana u radovima članova Katedre (Avdibegović i dr. 2012; Bećirović i dr. 2014), a publikovan je i Vodič za primjenu Uredbe o drvetu Evropske unije (Avdibegović i Bećirović, 2016). Globalna pitanja održivog razvoja, zaštite prirode i održivog gospodarenja šumskim resursima su takođe analizirana kroz nekoliko radova (Nonić i dr. 2014; Marić i dr. 2023; Avdibegović i dr. 2023). Problematika finansiranja i vrednovanja općekorisnih funkcija (usluga) šumskih ekosistema je obrađivana kroz niz naučnih i stručnih radova (Delić i dr. 2013; Valatin i dr. 2017; Bećirović i dr. 2018; Vuletić i dr. 2020; Vuletić i dr. 2021), a intenzivno su istraživani i različiti aspekti prihoda i troškova šumarske proizvodnje, mogućnosti finansiranja u šumarstvu i vrednovanja šteta od šumskih požara (Delić i dr. 2006; Delić i Avdibegović, 2009; Delić i dr. 2011; Delić i dr. 2013; Delić i dr. 2015; Posavec i dr. 2021). Članovi Katedre su u izdanju Univerziteta u Sarajevu i Šumarskog fakulteta publikovali i udžbeničku literaturu za potrebe nastavnog procesa (Delić, 2011; Delić i Bećirović, 2017; Avdibegović i dr. 2021), te naučne monografije, proizašle iz rezultata multidisciplinarnih naučnih projekata (Avdibegović i dr. 2013; Delić i dr. 2014). Pored toga, kroz niz diplomskih radova su analizirana pitanja koja se odnose na: investiciona ulaganja i ekonomske odnose u šumarstvu, poslovanje poslovnih sistema šumarstva, budžetske prihode i finansiranje općekorisnih funkcija šuma, te cijene, karakteristike tržišta i marketing miks proizvoda šumarstva i hortikulture.

Članovi Katedre za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila su učestvovali u realizaciji mnogobrojnih naučno-istraživačkih projekata u zemlji i inostranstvu. Među najvažnijim su projekti koji su realizirani u saradnji s Evropskim šumarskim institutom (EFI), Svjetskim fondom za zaštitu okoliša (WWF), IKEA-om, Evropskom komisijom (IPA-AMF), UNDP-

om, FAO-om, Federalnim fondom za zaštitu okoliša, te institucijama javne šumarske administracije i šumarskim preduzećima u BiH. Od mnogobrojnih projekata koji su realizirani u BiH, neophodno je istaći učešće članova Katedre u projektima pripreme preduzeća šumarstva za certificiranje i IPBES procjeni stanja prirode i upravljanja prirodnim resursima u BiH. Pored aktivnog učešća u više COST projekata, članovi Katedre su realizirali i nekoliko projekata u okviru programa TEMPUS, ERASMUS i DAAD, čiji je cilj bio unapređenje nastavnih programa na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Pored već pomenutih međunarodnih naučnih skupova koje su organizirali članovi Katedre, kao najvažniji treba istaći osnivačku konferenciju IUFRO Divizije 9 (Forest policy and economics) na kojoj je učestvovalo preko 100 predstavnika iz 52 države. Sve naprijed navedeno, kao i angažman i učešće članova Katedre u značajnim međunarodnim tijelima i organizacijama (IUFRO, IPBES, Forest Communication Network - Forest Pedagogy, FAO Working Party on the Management of Mountain Watersheds, aktivnosti vezane za Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, itd.), u značajnoj mjeri doprinosi prepoznatljivosti Šumarskog Fakulteta i kompletnog Univerziteta u Sarajevu na međunarodnoj naučnoj sceni.

PERSPECTIVES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND PROFESSIONAL WORK AT THE CHAIR -

Perspektive naučno-istraživačkog i stručnog rada na Katedri

Globalni izazovi vezani za okoliš, uzrokovani klimatskim promjenama i dinamičnim društveno-političkim dešavanjima, u budućnosti će značajno oblikovati odnos čovjeka prema prirodnim resursima, uključujući i šumske ekosisteme. Upravljanje šumskim resursima postepeno evoluiralo, od orijentiranosti na proizvodnju drveta, kao glavnog proizvoda šumarstva, prema jačanju uloge šume u procesu prilagođavanja i ublažavanja negativnih posljedica klimatskih promjena, čime se doprinosi sveukupnom poboljšanju kvaliteta života ljudi. Potreba za međusektorskom saradnjom, multidisciplinarnim pristupom i integralnim upravljanjem šumskim ekosistemima u cilju njihovog očuvanja i doprinosa postizanju ciljeva održivog razvoja, postaje imperativ. Takav pristup se mora bazirati na savremenom i inovativnom pristupu u razvoju i primjeni znanja iz različitih naučnih disciplina. Šumski ekosistemi imaju važnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja, a naučnoistraživački i stručni rad u oblasti ekonomike, politike i organizacije šumarstva i urbanog zelenila, kroz generiranje novih znanja, značajno doprinose jačanju uloge sektora šumarstva, kao nezao-

bilaznog faktora u implementaciji strateških i operativnih aktivnosti na putu dostizanja održivog razvoja BiH.

Proces tranzicije BiH ka Evropskoj Uniji iziskuje nove pristupe u kreiranju i usvajanju politika i strategija za različite sektore, te zahtijeva integralno upravljanje prirodnim resursima, kao neodvojivim dijelom okoliša. Iskustvo u naučno-istraživačkom i stručnom radu iz oblasti ekonomike, politike i organizacije šumarstva i urbanog zelenila, u dijelu koji se odnosi na kreiranje politika, strategija i akcionih planova koji se odnose na prirodne resurse, baziranih na principima transparentnosti, participacije i odgovornosti, predstavlja solidnu osnovu za dalji razvoj kapaciteta i aktivno sudjelovanje u budućim političkim i strateškim procesima. Na putu usklađivanja sa međunarodnim političko-strateškim okvirom, koji se odnosi na šumske resurse i šumarstvo, neophodno je generirati nova znanja za inoviranje regulatornih, ekonomskih i informacionih instrumenata šumarske politike, kako bi se omogućilo usvajanje i implementacija pozitivnih međunarodnih praksi u upravljačko-gospodarske aktivnosti u sektoru šumarstva BiH. Istraživanja i stručni rad trebaju dati odgovore na pitanja o tome kako globalni okvir za klimatske promjene, zaštitu biodiverziteta, sprečavanje rizika od katastrofa i trgovinu proizvodima od drveta, utiču na instrumente šumarske politike na svim administrativnim nivoima, te na koji način treba provesti proces prilagodbe i usklađivanja. Imajući u vidu kompleksnost administrativnog uređenja BiH i raspodjelu nadležnosti nad upravljačkim i gospodarskim aktivnostima, potrebni su novi pristupi i znanja, kako bi se uskladili važeći propisi iz sektora šumarstva i urbanog zelenila, osobito u dijelu finansiranja, zaštite i raspodjele koristi od šumskih ekosistema.

Globalne promjene u načinu upravljanja prirodnim resursima i sve izraženija usmjerenost na zaštitu prirode uz ograničavanje korištenja, imaju značajan uticaj na procese proizvodnje u šumarstvu i drvenoj industriji. U tom smislu su potrebni novi poslovni pristupi, inovativni organizacioni modeli i efektivniji način upotrebe resursne osnove zasnovani na principima cirkularne bioekonomije. Proces kreiranja novih poslovnih pristupa u sektoru šumarstva treba biti baziran na istraživanjima o efikasnosti trenutnih organizacionih modela, mogućnostima za diverzifikaciju poslovnog portfolia, inovacijama u politikama i modelima određivanja cijena za proizvode šumarstva, te jačanju kapaciteta za reagiranje na tržišne prilike u sektoru turizma, zaštite prirode i osiguranja prostora za rekreativne aktivnosti građana. Ova istraživanja bi omogućila postepeni prelazak sa tradicionalnog načina upravljanja poslovnim sistemima u sektoru šumarstva i jačanje njihove poziciju kao društveno i ekološki odgovornih tržišnih subjekata. Poslovni

sistemi šumarstva će i u budućnosti imati ključnu ulogu u zadovoljavanju potreba drvoprerađivačke industrije. Međutim, odnosi između šumarstva i drvoprerađivačke industrije moraju biti zasnovani na fer principima uz uvažavanje principa odgovornog i transparentnog poslovanja. Da bi se ovo postiglo, neophodna su nova znanja o mogućnostima unapređenja kredibilitnosti i efektivnosti procesa certificiranja održivog gospodarenja šumskim resursima, modalitetima zajedničkog djelovanja u cilju prevencije i sprečavanja korupcije i ilegalnih aktivnosti, kao i efektima međunarodnih ograničenja u trgovini drvetom u smislu dokazivanja porijekla proizvoda od drveta.

Implementacija dogovorenih političko-strateških okvira, u interakciji sa odgovarajućim poslovnim i proizvodnim intervencijama, mogu imati značajan uticaj na stanje šuma i njihovu sposobnost da kontinuirano obezbjeđuju ekosistemske usluge regulirajućeg, materijalnog i nematerijalnog karaktera. Trenutni način praćenja promjena stanja šuma se uglavnom zasniva na indikatorima proizvodnog karaktera, uz izostanak sveobuhvatnijih metodoloških pristupa kojima bi se utvrdili efekti upravljačkih mjera na ekološke i sociološke koristi koje šumski ekosistemi pružaju građanima. U skladu sa međunarodnim inicijativama, usmjerenim na procjenu efekata stanja ekosistema i ekosistemskih usluga na kvalitet života ljudi, na Katedri su pokrenute istraživačke aktivnosti usmjerene na primjenu međunarodno verifikiranih metodoloških pristupa za analizu i razumijevanja odnosa između čovjeka i šume. U tom kontekstu je neophodno razvijati znanja o važnosti i sveukupnoj vrijednosti (potencijalu) pojedinih tipova ekosistemskih usluga šumskih resursa, predstaviti njihove efekte u prostoru i kreirati informacije za donosiocle odluka o upravljanju šumskim ekosistemima, koji bi uvažavali izbalansiran odnos ekosistemskih usluga regulirajućeg, materijalnog i nematerijalnog karaktera. Pored toga, kroz proces procjene i vrednovanja ekosistemskih usluga se mogu generirati znanja koja potpomažu proglašenje i upravljanje zaštićenim područjima, doprinose efektivnijem korištenju šumskih ekosistema i omogućavaju dugoročno praćenje stanja šuma baziranih na koristima koje one daju. U tom smislu je neophodno inicirati unapređenje strateškog i regulatornog okvira u cilju integracije procedura za vrednovanje svih koristi od šumskih ekosistema u proces planiranja.

Važnost razumijevanja interakcije ljudi i šumskih ekosistema dolazi do punog izražaja u urbanom prostoru, gdje je pristup zelenoj infrastrukturi najčešće ograničen. Pored toga, složeni regulatorno-politički upravljački okvir, kao i prisustvo suprotstavljenih interesa različitih aktera, zahtijevaju da se upravljanje zelenom infrastruk-

turom temelji na inovativnosti, kreativnosti i usmjerenosti na zadovoljstvo krajnjih korisnika i kreiranje otpornosti na okolišne izazove. Za poštivanje navedenih principa neophodno je razvijati znanja o potencijalima za unapređenje i harmonizaciju regulatornog okvira za provođenje djelatnosti upravljanja zelenom infrastrukturom, primjeni upravljačkih standarada za urbane zelene površine i urbane šume, mogućnostima primjene inovativnih koncepata zasnovanih na prirodi u cilju povećanja ponude i dostupnosti zelenih sadržaja, te integraciji vrednovanja ekosistemskih usluga urbanih ekosistema i urbanih šuma u procese upravljanja. Takođe je važno unapređivati znanja o zahtjevima korisnika urbanih zelenih površina, kao i urbanih i peri-urbanih šuma, sa ciljem omogućavanja građanskog aktivizma i partnerskog učešća u procesu održavanja i unapređenja stanja zelene infrastrukture.

Naučna oblast ekonomika, politika i organizacija šumarstva i urbanog zelenila je kroz razvoj kapaciteta na Šumarskom fakultetu u Sarajevu vrlo često inicirala primjenu savremenih naučnih dostignuća za suočavanje sa upravljačkim i drugim izazovima u šumarstvu i urbanom zelenilu. U saradnji sa domaćim i međunarodnim partnerima, znanja generirana na ovoj oblasti su u prethodnom periodu doprinijela procesima certificiranja održivog gospodarenja šumskim resursima, prilagođavanju tržišnim izazovima i izvoznim ograničenjima, primjeni koncepta šuma visoke zaštitne vrijednosti, i kreiranju naprednijeg političko-legislativnog okvira za strateško upravljanje u sektoru šumarstva. U procesu obrazovanja budućih stručnjaka šumarstva i hortikulture, ova oblast treba imati ključnu ulogu, jer nudi specifičan set znanja i kompetencija koji omogućavaju povezivanje tehničko-tehnoloških i ekoloških znanja sa političkim, ekonomskim i organizacionim znanjima, omogućavajući na taj način da se stečene kompetencije primjene u širokom dijapazonu djelatnosti zasnovanih na multifunkcionalnom i održivom upravljanju šumskim ekosistemima i urbanom zelenom infrastrukturom.

Katedra za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila ima potencijal i ambiciju da bude aktivni sudionik u suočavanju s dinamičnim izazovima i prilikama u sektoru šumarstva, pridonoseći ne samo lokalnim, već i globalnim inicijativama za održivost. Kroz posvećenost obrazovanju, istraživanju i pružanju savjetodavnih usluga, Katedra teži da postane katalizator pozitivnih promjena, osiguravajući odgovorno gospodarenje i upravljanje prirodnim resursima u korist sadašnjih i budućih generacija.

REFERENCES - Literatura

- Avdibegović M., Brajić A., Marić B., Bećirović Dž. (2017). Vodič za izdvajanje, gospodarenje i monitoring šuma visoke zaštitne vrijednosti u Bosni i Hercegovini, WWF Adria
- Avdibegović M., Delić S., Nonić D., Bećirović Dž., Marić B., Mutabdzija Bećirović S., Pezdevšek Malovrh Š. (2017). Primjena koncepta "forest governance" u šumarstvu Bosne i Hercegovine – Implementation of "forest governance" concept in forestry sector of Bosnia and Herzegovina/– u T. Šarić, Vladimir Beus (ur.) Posebna izdanja knjiga CLXIX Zbornik radova. Simpozij Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima – racionalno korištenje i zaštita, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2017. – str. 177-194
- Avdibegović M., Marić B., Bećirović Dž., Brajić A., Hodžić, R., Pezdevšek-Malovrh Š. (2021). Teoretski i praktični aspekti certificiranja u šumarstvu Bosne i Hercegovine, knjiga, Šumarski fakultet Univerzitet u Sarajevu
- Avdibegović M., Marić B., Bećirović Dž., Mutabdzija Bećirović S., Pezdevšek Malovrh Š. (2014). Forest certification in Bosnia-Herzegovina and Slovenia: Obstacles and effects, Proceedings from Natural resources green technology and sustainable development Zagreb pp 8-14
- Avdibegović, M. (2002). Forest and Environmental Legislation in the Federation of Bosnia and Herzegovina, IUFRO 6.13.00, Forstwissenschaftliche Beiträge der Professur Forstpolitik und Forstökonomie der ETH Zürich, Vol. 26., Zurich, Switzerland
- Avdibegović, M. (2004). Analiza najvažnijih međunarodnih programa certificiranja i izbor adekvatnog programa za primjenu u šumarstvu BiH, Naše šume, 3/1, p.p. 9-12
- Avdibegović, M. (2004). The new Forest Law in the FB-H and problems of its implementation, Zidlochovice, IUFRO 6.13.00, Forestry and Game Management Research Institute, Jiloviste-Strnady, Czech Republic
- Avdibegović, M. (2006a). Framework Law on Sustainable Forestry in B-H, Forstwissenschaftliche Beiträge der Professur Forstpolitik und Forstökonomie, ETH, Vol. 35., Zurich, Switzerland
- Avdibegović, M. (2021). Impact of Covid-19 on forestry sector in Bosnia and Herzegovina, Naše šume, UŠIT, 62/63/2021.
- Avdibegović, M., Buttoud, G., Marić, B., Shannon M. (2012). Assessing Forest Governance in a Context of Change, Proceedings of extended abstracts from the IUFRO Seminar, Research Group 9.05.00. - Forest Policy and Governance, Faculty of Forestry University of Sarajevo.
- Avdibegović, M., Šaković, Š., Koričić, Š. (2003). Cross-sectoral Dialogue as a Base for Setting of Internal Forest Certification Standards in B-H, Proceedings of the first symposium of veterinary, agriculture and forestry in B-H, Faculty of Forestry University of Sarajevo.
- Avdibegović, M. et al. (2006). Management and Financing of Protected Areas in Canton Sarajevo, Proceedings of the International Scientific Conference: Forest Ecosystem Management of National Parks and other Protected Areas, Jahorina.
- Avdibegović, M. et al. (2006b). Collision between Regulations in Forest Law and Environment Related Legislation in the Federation of B-H, IUFRO Division 6, RG 6.13.00 - Social, Economic, Information and Policy Sciences, Proceedings of the 8th International Symposium on Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, Department of Forest L, Law, Faculty of Forestry, Istanbul, Turkey.
- Avdibegović, M., Herbst, P., Schmithüsen, F.J. (2009). Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, Proceedings from 10th international Symposium: Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, IUFRO division 6. Social, economic, information and policy sciences, WG 6.13.00. Forest law and environmental legislation, Faculty of forestry University of Sarajevo
- Avdibegović, M. et al. (2010). Social demands of the population towards forest as an element of forest eco-tourism development (case study Canton Sarajevo – Bosnia-Herzegovina), Proceedings of II International workshop: Ecological Tourism: Trends and Perspectives of Development in the Global World, Saint-Petersburg, Russia.
- Avdibegović, M., Nonić, D., Posavec, S., Petrović, N., Marić, B., Milijić V., Krajer, S., Ioras, F., Abrudan I.V. (2010a). Policy Options for Private Forest Owners in Western Balkans: A Qualitative Study, Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca, Vol 38, No 1.
- Avdibegović, M., Vojniković, S., Bogunić, F., Kunovac, S., Hajrudinović, A., Dautbašić, M., Brajić, A., Balić, B., Delić, S., Mutabdzija, S., Marić, B., Bećirović, Dž. (2013). Development of Regulatory Instruments of Forest Policy: Determination of HCVF Forests, Faculty of Forestry University of Sarajevo.

Avdibegović, M., Shannon M., Bećirović Dž., Mutabdžija S., Marić B., Pezdevšek Malovrh Š. (2014b). Assessing forest governance in the Federation of Bosnia and Herzegovina: Views of forestry professionals, In: Katilla, P., Gallaway, G., de Yong, W., Pacheco, P., Mery, G. (Eds.): *Forest under pressure – Local responses to global issues*, IUFRO World Series, Volume 32., Vienna (369-380).

Avdibegović, M., Marić, B., Bećirović, Dž., Delić, S., Mutabdžija Bećirović S. (2015). Cross-sectoral Cooperation in management of National Park Una, Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, Vol. 45, No. 1.

Avdibegović, M., Adrović, A., Pezdevšek Malovrh Š. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on the use and behavioural patterns of visitors to peri-urban forests: case study of Sarajevo Canton, International conference: UB3Guard COST Action: CA20132 - Safeguarding European urban trees and forests through improved biosecurity, Pamukkale University Denizli.

Avdibegović, M., Čomić, D., Pezdevšek Malovrh Š. (2022). Forest Governance perspectives of wood biomass for energy in the Federation of Bosnia and Herzegovina, International Conference: Natural resources, green technology and sustainable Development, Faculty of Food Technology and Biotechnology, University of Zagreb.

Avdibegović, M., Delić, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Brajić, A., Hukić, E., Bogunić, F., Vojniković, S., Ballian, D., Halilović, V., Hajrudinović-Bogunić, A., Avdagić, A., Lojo, A., Dautbašić M. (2023). Education, research and sustainable forest management as a factor of sustainable development in Bosnia and Herzegovina, *Pregled*, 1 (2023), Supl. 1.

Avdibegović, M. (2001). Primjena principa FSC-a (The Forest Stewardship Council) kao eksternih standarda u procesu certificiranja gazdovanja šumskim resursima Bosne i Hercegovine. *Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*, [S. l.], v. 31, n. 1, p. 65–71, 2001. <https://doi.org/10.54652/rsf.2001.v31.i1.233>

Avdibegović, M., Bećirović, Dž. (2016). Guide for application EU Timber regulation, WWF Adria.

Avdibegović, M., Brajić, A., Marić, B., Bećirović, Dž., Mutabdžija, S. (2012). CITES – the Convention for protection of both, wildlife and hunters, *Lovački list* no. 168, Association of hunting organizations of B-H, Sarajevo

Avdibegović, M., et al. (2016). Local communities as actors of forest policy in selected South-east European countries: a legislative overview, Book of abstracts from the 2nd International conference: Natural resources,

green technology and sustainable development (05.-07.10.2016.), Faculty of Food Technology and Biotechnology, University of Zagreb (32).

Avdibegović, M., Delić, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Brajić, A. (2018). Forestry and Climate Change in Bosnia and Herzegovina: Challenges for Environmental, Socio-cultural and Economic Sustainability, Book of abstracts from the international scientific conference: HUMBOLDT-KOLLEG Sustainable Development and Climate Change: Connecting Research, Education, Policy and Practise, Faculty of Forestry, University of Belgrade, p. 116. (ISBN 978-86-7299-278-6)

Avdibegović, M., Marić, B. (2015). Concept and Importance of Ecotourism and Sustainable Tourism (Module 1.) in: Arraiza, M.P. et al. (eds.) (2015): *Management of Sustainable and Ecological Tourism* (learning material developed within the MEST - MSc Programme in Management of Sustainable and Ecological Tourism funded by the EU Lifelong Learning Programme, Erasmus Multicultural Projects), Fundación Conde del Valle de Salazar, Madrid.

Avdibegović, M., Mutabdžija Bećirović, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Delić, S., Čomić, D. (2015). Forest Land Ownership Change in Bosnia and Herzegovina. COST Action FP1201 FACESMAP Country Report, European Forest Institute Central-East and South-East European Regional Office, Vienna. 31 pages. [Online publication]

Avdibegović, M., Petrović, N., Nonić D., Posavec, S., Marić, B., Vuletić, D. (2010b). Readiness of private Forest Owners in Croatia, Serbia and Bosnia-Herzegovina to Cooperate in Forest Roads Construction and Maintenance, *Šumarski list*, No. 1-2, CXXXIV.

Avdibegović, M., Pezdevšek Malovrh, Š., Bećirović, Dž., Marić, B., Mutabdžija, S. (2014a). Governance, legality of timber and corruption: the case of the Federation of BiH, in Parrotta, J.A. et al (Ed.): XXIV IUFRO World Congress Abstracts, *International Forestry Review*, Vol. 16(5), p 288.

Avdibegović, M., Sejdić, A. (2005). Challenges in the Implementation of the Law on Forests in the Federation of Bosnia and Herzegovina, IUFRO Division 6 - WP 6.13.00 - Social, Economic, Information and Policy Sciences, Proceedings of the 6th International Symposium on Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, Transylvania University, Brasov, Romania

Avdibegović, M., Srndović, R. (2006). Legislation on Protected Areas in Bosnia and Herzegovina, Proceedings of the International Scientific Conference: Forest Ecosystem Management of National Parks and other Protected Areas, Jahorina.

Avdibegović, M., Vojniković, S. (2005). Forest Protected Areas in Bosnia and Herzegovina – Issues, Situation and Management, Sarajevo, Naše šume, UŠIT, 4/5/2005.

Avdibegović, M., Vojniković, S., Bogunić, F., Kunovac, S., Hajrudinović, A., Dautbašić, M., Brajić, A., Balić, B., Delić, S., Mutabdzija, S., Marić, B., Bećirović, Dž. (2013). Razvoj regulatornih instrumenata šumarske politike – izdvajanje šuma visoke zaštitne vrijednosti (HCVF) na području Š.P.P. "Igmansko", Šumarski fakultet u Sarajevu, str. 1-78. (Naučna monografija).

Bećirović Dž., Delić S., Avdibegović M., Marić B., Mutabdzija Bećirović S., Pezdevšek Malovrh Š. (2014). Forestry professionals' awareness of the EU Timber Regulation in the Federation of Bosnia – Herzegovina, Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, broj 44/2, Sarajevo.

Bećirović, Dž., Brajić, A., Marić, B., Delić, S., Pezdevšek Malovrh, Š., Avdibegović, M. (2019). Identification and management of High Conservation Value Forests within potential NATURA 2000 habitats: Case study Vrnica mountain, Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, Vol. 49, No. 1.

Bećirović, Dž., Delić, S., Avdibegović, M., Brajić, A., Marić B. (2018). Citizens' attitudes toward forest ecosystem services in Canton Sarajevo, Book of abstracts from the International Symposium: People-Forest-Science, Faculty of Forestry University of Sarajevo.

Begović, B. (1960). Strani kapital u šumskoj privredi Bosne i Hercegovine za vrijeme otomanske vladavine, Radovi šumarskog fakulteta i Instituta za šumarstvo i drvenu industriju u Sarajevu, Godina V, Broj 5, Sarajevo

Begović, B. (1978). Razvojni put šumske privrede u Bosni i Hercegovini u periodu Austrougarske uprave (1879-1918) sa posebnim osvrtom na eksploataciju šuma i industrijsku preradu drveta, Djela, Knjiga LIV, Odjeljenje društvenih nauka, Knjiga 31, Sarajevo

Begović, B. (1985). Šumska privreda Bosne i Hercegovine 1918-1941, Institut za istoriju u Sarajevu, Sarajevo

Brajić, A., Mutabdzija, S., Avdibegović, M., Marić, B., Bećirović, Dž., Grašić, T., Nikolić, V., Nevenić, R., Pezdevšek Malovrh, Š. (2011). Forest Related Legislation in Some

Western Balkan Countries Referring to Nature Protection Regulations, Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, Vol. 41, No. 2.

Čomić, D., Glavonjić, B., Anikić, N., Avdibegović, M. 2021. Comparative Analysis of Wood Fuels Consumption in Households in the Federation of B-H, SEEFOR, 12/1.

Čomić, R. (1984). Projektovanje modela organizacije šumarstva i prerade drveta u Bosni i Hercegovini, Šumarstvo i prerada drveta, Sarajevo, br. 1-3, str. 65-78.

Čomić, R. (1988). Tržišna orijentacija proizvodnje ljekovitog, jestivog i aromatičnog bilja u SR Bosni i Hercegovini, Šumarstvo i prerada drveta, Sarajevo, br. 1-3, str. 43-55.

Čomić, R. (1974). Lovno-turističke mogućnosti SR Bosne i Hercegovine, Narodni šumar, Sarajevo, br. 1-3, str. 3-23.

Čomić, R. (1997a). Ergonomija u šumarstvu, Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci, Beograd.

Čomić, R. (1997b). Povrede na radu i profesionalna oboljenja šumarskih radnika, Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci, Beograd.

Čomić, R. (1999b). Organizacija proizvodnje i menadžment u šumarstvu, Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci, Beograd.

Čomić, R., Krupljanin, B., Jokanović, N. (1999a). Standardi i norme rada u šumarskoj proizvodnji, Šumarski fakultet Univerziteta u Banja Luci, Beograd.

Delić S., Avdibegović M. (2009). Revenues and costs of forestry production in Federation of Bosnia & Herzegovina, Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, 39/2, p.p. 71-92

Delić S., Kunovac S., Bećirović Dž., Avdibegović M., Mutabdzija S., Marić B. (2014). Ekonomski, ekološki i sociološki aspekti uzgajanja jelena lopatara na području kantona Sarajevo, Šumarski fakultet Sarajevo.

Delić S., Vuletić, D., Zadnik Stirn L., Avdibegović M., Bećirović, Dž., Mutabdzija, S., Marić, B., Pezdevšek-Malovrh Š. (2013). Models of Financing Forest Ecosystem Services in the Federation of Bosnia and Herzegovina, Croatia and Slovenia, Proceedings from IUFRO Unit 4.05.00 International Symposium: Socio-economic Analyses of Sustainable Forest Management (IUFRO Unit 4.05.00), Faculty of Forestry and Wood Sciences, Czech University of Life Sciences, Prague

Delić, S. (2011). Osnove ekonomike šumarstva, Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, univerzitetski udžbenik, str. 1-245.

Delić, S., Avdibegović, M., Bećirović, Dž., Marić, B., Mutabdzija, S., Brajić, E. (2011). Forest management costs in the Federation of BiH and cost management, Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, No. 1/2011 (str. 59 - 71), Sarajevo

Delić, S., Avdibegović, M., Mutabdzija, Bećirović, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Pašić, A. (2016). Influence of the forest focused legislation on the investments in forest sector of the Federation of Bosnia and Herzegovina - case study Una-Sana canton, Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, Vol 46. No. 1, 2016, pp. 14-28.

Delić, S., Bećirović, Dž. (2017). Ekonomika poslovnih sistema u šumarstvu, Univerzitet u Sarajevu Šumarski fakultet, str. 1-265.

Delić, S., Bećirović, Dž., Avdibegović, M., Mutabdzija, Bećirović, S., Marić, B. (2015). Opportunities and challenges for forestry investments in Federation of Bosnia-Herzegovina, in: MARIĆ, B. Et al. 2015: Cross-sectoral policy impacts on managerial economics and accounting in forestry, Proceedings of extended abstracts from the IUFRO Symposium, IUFRO Unit 9.05.03. – Cross-sectoral policy impacts on forest and environment, IUFRO Unit 4.05.00. – Managerial economics and accounting, Faculty of Forestry University of Sarajevo.

Delić, S., Bećirović, Dž., Jurić, V., Mutabdzija, S., Marić, B., Mujezinović, O., Kvesić, S., Avdibegović, M. (2013). Total economic valuation of the damages from forest fires: case study Prozor-Rama municipality, Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo, Vol. 43, No. 1.

Delić, S., Bećirović, Dž., Marić, B., Brajić, A., Mutabdzija, S. (2012). Model of functional governing and optimal organization of forest sector in Federation B-H, Radovi Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Sveska 2, Volume 42, Issue 2, p. 59-72

Delić, S., Keča Lj., Ibrahimspahić A., Čabaravdić A., Behulović D. (2017). Value chain analysis of non-wood forest products in function of sustainable development of forest resources and rural development in Bosnia and Herzegovina, Agriculture and Forestry, Vol. 63(1):277-290. DOI:10.17707/AgriForest.63.1.3011.

Delić, S., Kunovac, S., Bećirović, Dž., Avdibegović, M., Mutabdzija, S., Marić, B. (2014). Ekonomski, ekološki i socio-loški aspekti uzgajanja jelena lopatara na području kan-

tona Sarajevo, Šumarski fakultet u Sarajevu, str. 1-120. (Naučna monografija).

Delić, S., Šaković, Š., Avdibegović, M. 2006: Karakteristike i prethodna analiza troškova gospodarenja šumskim resursima. Radovi Šumarskog Fakulteta Univerziteta U Sarajevu, 36(1), 69–76. <https://doi.org/10.54652/rsf.2006.v36.i1.190>

Đapić, D. (1955). Teoretska razmatranja ekonomike šumske privrede, Narodni šumar Sarajevo, br. 11-12, str. 470-485.

Đapić, D. (1961). O određivanju vrijednosti odnosno cijene glavnog proizvoda šumarstva (disertacija), Radovi Šumarskog fakulteta i Instituta za šumarstvo u Sarajevu, Sarajevo, br. 6, str. 3-75.

Đapić, D., Šaković, Š. (1976). Ekonomsko proučavanje proizvodnje bukovih šuma, Radovi Šumarskog fakulteta i Instituta za šumarstvo u Sarajevu, Sarajevo, Knj. 19, sv. 2, str. 73-82.

Glück, P., Avdibegović, M., Čabaravdić, A., Nonić, D., Petrović, N., Posavec, S., Stojanovska M. (2010) The pre-conditions for the formation of private forest owners' interest associations in the Western Balkan Region, Forest Policy and Economics, Vol. 12, Issue 4.

Glück, P., Avdibegović, M., Čabaravdić, A., Nonić, D., Petrović, N., Posavec, S., Stojanovska M., Imočanin S., Krajer S., Lozanovska N., Marić B. (2011). Private Forest Owners in the Western Balkans – Ready for the Formation of Interest Association, EFI Research Report 25.

Halalisan, A.F., Ioras, F., Korjus, H., Avdibegović, M., Marić, B., Pezdevšek Malovrh, Š., Vasile Abrudan I. (2016). An Analysis of Forest Management Non-Conformities to FSC Standards in Different European countries, Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca, Vol 44(2): 634-639, DOI:10.15835/nbha44210263.

Herbst, P., Mekić, F., Avdibegović, M., Schmithusen, F. (2008). Forstwirtschaft und Forstrecht in den Reformstaaten Mittel-und Osteuropas 1990 – 2007, Forstwirtschaftliche Fakultät der Universität Sarajevo.

Hodžić, A., Avdibegović, M., Pečenović, N. (2018). Potentials for development of ecotourism in Canton 10, Naše šume, UŠIT, 50/51/2018.

Ioras, F., Abrudan I. V., Dautbašić, M., Avdibegović, M., Gurean, D., Ratnasingam J. (2009). Conservation goals through HCVF assessments in Bosnia-Herzegovina and Romania, Biodiversity and Conservation, Vol. 18., No. 13.

Kopčić, I. (1955). Rukovođenje u organizacionim jedinicama, Narodni šumar Sarajevo, br. 11-12., str. 485-495.

Kopčić, I. (1959). Organizacija šumarske službe u NR BiH u prvom desetogodištu poslije oslobođenja, Narodni šumar Sarajevo, br. 1-4, str. 31-44.

Kopčić, I. (1969). Metod mjerenja produktivnosti rada, ekonomičnosti i rentabilnosti proizvodnje u šumarstvu (iskorištavanje šuma), Privredna komora BiH, Sarajevo, str. 1-48.

Kopčić, I. (1969a). Organizacija šumske privrede-organizacija, upravljanje i rukovođenje, I knjiga, Izdanje Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, str. 1-127.

Kopčić, I. (1969b). Programiranje i organizacija funkcionalnog obrazovanja, udžbenik, Zavod za produktivnost rada Sarajevo, Sarajevo, str. 1-253.

Kopčić, I. (1969c). Metode i tehnike komunikacija, udžbenik, Zavod za produktivnost rada Sarajevo, Sarajevo, str. 1-136.

Kopčić, I. (1970). Organizacija šumske privrede-proizvodnja u šumarstvu, II knjiga, Izdanje Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, str. 1-371.

Kopčić, I. (1971). Organizacija šumske privrede-poslovanje preduzeća, III knjiga, Izdanje Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, str. 1-180.

Kopčić, I., Vučijak, S., Čomić, R. (1978). Neki aspekti zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije u oblasti šumarstva, Zajednica penzijsko-invalidskog osiguranja Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 1-91.

Kopčić, I.; Vučijak, S.; Šaković, Š. (1974). Istraživanje nekih funkcija šuma i kriterijuma za njihovo vrednovanje, Radovi Šumarskog fakulteta Sarajevo, Sarajevo, Knjiga 18, sv. 4-6, str. 1-91.

Kunovac, S., Avdibegović, M. (2009). Law on hunting 2006 in the Federation of B-H, Proceedings from 10th international Symposium: Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, IUFRO division 6. Social, economic, information and policy sciences, WG 6.13.00. Forest law and environmental legislation, Faculty of forestry University of Sarajevo

Marić, B., Avdibegović, M., Pezdevšek Malovrh, Š., Zadnik Stirn, L., G. Hodges, D., Bećirović DŽ. (eds.) (2015). Cross-sectoral policy impacts on managerial economics and accounting in forestry, Proceedings of extended abstracts from the IUFRO Symposium, IUFRO Unit

9.05.03. – Cross-sectoral policy impacts on forest and environment, IUFRO Unit 4.05.00. – Managerial economics and accounting, Faculty of Forestry University of Sarajevo.

Marić, B., Avdibegović, M., Blagojević, D., Bećirović, DŽ., Brajić, A., Mutabdžija, S., Delić, S., Pezdevšek Malovrh Š. (2012). Conflicts between forestry and wood-processing industry in Bosnia-Herzegovina: reasons, actors and possible solutions, SEEFOR, Vol. 3. No. 1. 41-48.

Marić, B., Bećirović, DŽ., Brajić, A., Delić, S., Pezdevšek Malovrh, Š., Avdibegović, M. (2023). Pan-European Criteria for Sustainable Forest Management-Attitudes of Forestry Professionals in the Federation of Bosnia and Herzegovina, SEEFOR, 14/1.

Marić, B., Mutabdžija Bećirović, S., Avdibegović, M., Delić, S., Bećirović DŽ. (2015). Protected Areas – the Instrument for Protection of Natural Heritage, in: BALLIAN, D., HUKIĆ, E. (Eds.): Integrative Bioethics and Natural Heritage, Proceedings from the 4th International Symposium of Bioethics, Bioethical Society of Bosnia-Herzegovina, Sarajevo, pp. 119-133, ISBN 978-9958-9124-3-6

Mehmedović A., Selmanagić Bajrović A., Marić B., Bećirović DŽ., Mutabdžija Bećirović S., Bajkuša T. I Avdibegović M. (2014). Forest as element of rural development in Bjelašnica mountain, Journal Agriculture & Forestry, Vol. 60 Issue 4, pp. 73-80, Podgorica.

Monografija 70 godina Šumarskog fakulteta u Sarajevu (2020). Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, str. 88.

Mutabdžija Bećirović S., Avdibegović M., Marić B., Mehmedović A., Selmanagić Bajrović A., Delić S., Castellini R. I Bećirović DŽ. (2014). Attitudes toward implementation of Model forest concept - case study of Tešanj Municipality, Journal Agriculture & Forestry, Vol. 60 Issue 4, pp.43-50, Podgorica.

Mutabdžija Bećirović, S., Selmanagić Bajrović, A., Mehmedović, A., Bećirović, DŽ., Marić, B., Avdibegović, M. (2014). "Forest Governance" – New concept of social responsibility in forest resource management, Proceedings of IV Bioethical Symposium "Integrative bioethics and natural heritage", The Bioethical Society of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, pp. 189-211.

Nedeljković, J., Stanišić, M., Nonić, D., Avdibegović, M., Pezdevšek Malovrh, Š. (2019). Climate change governance in forestry and nature conservation: Institutional framework in selected SEE countries, Šumarski list, No. 9-10, pp. 445-460 (UDK 630* 111, <https://doi.org/10.31298/sl.143.9-10.6>)

Nichiforel, L., Deuffic, P., Jellesmark Thorsenf, B., Weiss, G., Hujala, T., Keary, K., Lawrence, A., Avdibegović, M., Dobšinska, Z., Feliciano, D., Górriz-Mifsud, E., Hoogstra-Klein, M., Hrib, M., Jarský, V., Jodłowski, K., Lukmine, D., Pezdevšek Malovrh, Š., Nedeljković, J., Nonić, D., Krajter Ostoić, S., Pukall, K., Rondeux, J., Samara, T., Sarvašová, Z., Elena Scriban, R., Šilingienė, R., Sinko, M., Stojanovska, M., Stojanovski, V., Stoyanov, T., Teder, M., Vennesland, B., Wilhelmsson, E., Wilkes-Allemand, J., Živojinović, I., Bouriaud, L. (2020). Two decades of forest-related legislation changes in European countries analysed from a property rights perspective, *Forest Policy and Economics*, Volume 115, (doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102146)

Nichiforel, L., Keary, K., Deuffic, P., Weiss, G., Jellesmark Thorsenf, B., Winkel, G., Avdibegović, M., Dobšinska, Z., Feliciano, D., Gatto, P., Górriz Mifsud, E., Hoogstra Klein, M., Hrib, M., Hujala, T., Jager, L., Jarský, V., Jodłowski, K., Lawrence, A., Lukmine, D., Pezdevšek Malovrh, Š., Nedeljković, J., Nonić, D., Krajter Ostoić, S., Pukall, K., Rondeux, J., Samara, T., Sarvasova, Z., Scriban, R.E., Šilingiene, R., Sinko, Stojanovska, M., Stojanovski, V., Stoyanov, N., Teder, M., Vennesland, B., Vilkryste, M., L., Wilhelmsson, E., Wilkes, Allemand, J., Bouriaud, L. (2018). How private are Europe's private forests? A comparative property rights analysis, *Land Use Policy*, 76.

Nonić, D., Avdibegović, M., Nedeljković, J., Radosavljević, A., Ranković N. (2014). Sustainable governance in forestry and nature protection, *Bulletin of the Faculty of Forestry, Special issue on the occasion of the conference: Serbian Forests and Sustainable Development*, Faculty of Forestry University of Belgrade. (113-140).

Nonić, D., Nedeljković, J., Stanišić, M., Ranković, N., Tomić, N., Avdibegović, M., et al. (2017). Regulatory framework of forestry and related sectors addressing climate change mitigation in European Union and selected southeast European countries, *Proceedings of abstracts from IUFRO 125th Anniversary Congress*, 18-22.09.2017. Freiburg.

Paletto, A., Laktić, T., Posavec S., Dobšinska, Z., Marić, B., Đorđević, I., Trajkov, P., Kitchoukov, E., Pezdevšek Malovrh, Š. (2019). Nature conservation versus forestry activities in protected areas: the stakeholders' point of view, *Šumarski list*, 7-8, pp 307-318

Pezdevšek Malovrh, Š., Avdibegović, M. (2021). Comparative analysis of regulatory framework related to private forest management in Slovenia and Federation of Bosnia and Herzegovina, *Central European Forestry Journal*, 67/4.

Pezdevšek Malovrh, Š., Bećirović, Dž., Marić, B., Nedeljković, J., Posavec, S., Petrović, N., Avdibegović, M. (2019). Contribution of Forest Stewardship Council Certification to Sustainable Forest Management of State Forests in Selected Southeast European Countries, *Forests* 2019, 10, 648; doi:10.3390/f10080648

Pezdevšek Malovrh, Š., Kumer, P., Glavonjić, P., Nonić, D., Nedeljković, J., Kisin, B., Avdibegović, M. (2017). Different organizational models of private forest owners as a possibility to increase wood mobilization in Slovenia and Serbia, *Croatian Journal of Forest Engineering: Journal for Theory and Application of Forestry Engineering* 38, p.p. 127-140

Pezdevšek Malovrh, Š., Palleto, A., Posavec, S., Dobšinska, Z., Đorđević, I., Marić, B., Avdibegović, M., Kitchoukov E., Stijović, A., Trajkov, P., Laktić T. (2019). Evaluation of the operational environment factors of nature conservation policy implementation: Cases of selected EU and non-EU countries, *Forests* 2019, 10, 1099 doi:10.3390/f10121099

Pfeifer, A., Krause, T., Horschig, T., Avdibegović, M., Custovic, H., Ljusa, M., Comic, D., Mrkobrada, A., Mitschke, T., Mutabdzija Becirovic, S., Ponjavic, M., Karabegovic, A., Brosowski A. (2019). Biomass Potential Monitoring Bosnia and Herzegovina, GIZ/UNDP

Posavec, S., Avdibegović, M., Bećirović, Dž., Petrović, N., Stojanovska, M., Marčeta D., Pezdevšek Malovrh, Š. (2015). Private forest owners' willingness to supply woody biomass in selected South-Eastern European countries, *Biomass and Bioenergy*, 81, pp. 144-153 DOI information: 10.1016/j.biombioe.2015.06.011.

Posavec, S., Keča, Lj., Delić, S., Stojanovska, M. i Pezdevšek Malovrh, Š. (2021). Comparative analysis of selected business indicators of state forest companies, *Šumarski list* 145 (1-2), 7-16, https://doi.org/10.31298/sl.145.1-2.1

SELMANAGIĆ BAJROVIĆ, A., AVDIBEGOVIĆ, M. 2010: Advocacy coalitions as agents of change in climate change policy making – a case study of Bosnia-Herzegovina, *Works of the Faculty of Forestry University of Sarajevo*, Vol. 40, No. 2.

Solaković, K., Marić, B., Bećirović, Dž., Avdibegović, M. (2020). Corrective measures in the process of forest certification in Una-sana canton, *Our forests*, p.p. 21-32, Issue 58-59, Sarajevo 2020

Stanišić, M., Nedeljković, J., Nonić, D., Ristić, R., Avdibegović, M., Živojinović, I., Pezdevšek Malovrh Š. (2018). Policy Measures in Forestry and Nature Pro-

tection for Climate Change Mitigation in Selected EU and the Western Countries, Book of abstracts from the international scientific conference: HUMBOLDT-KOLLEG Sustainable Development and Climate Change: Connecting Research, Education, Policy and Practise, Faculty of Forestry, University of Belgrade, p. 118. (ISBN 978-86-7299-278-6)

Šaković, Š. (1972). Prilog metodici određivanja optimalnog korištenja osnovnih sredstava u šumskoj privredi, Narodni šumar, Sarajevo, br. 5-7, str. 249-255.

Šaković, Š. (1976). Neki osnovni pokazatelji o položaju šumarstva u privredi SR Bosne i Hercegovine, Planiranje i analiza poslovanja, Beograd, br. 5, str. 42-49.

Šaković, Š. (1980). Neki aspekti finansiranja, odnosno cijena reprodukcije u šumarstvu, Šumarstvo i prerada drveta, Sarajevo, br. 4-6, str. 105-116.

Šaković, Š. (1986). Jedno gledište o vrednovanju biološke proizvodnje prilikom rješavanja dohodovnih odnosa šumarstva i prerade drveta, Šumarstvo i prerada drveta, Sarajevo, br. 7-9, str. 355-360.

Šaković, Š., Čomić, R. (1980). Ekonomsko proučavanje proizvodnje u bukovim šumama i mješovitim šumama bukve, jele i smrče, Radovi Šumarskog fakulteta i Instituta za šumarstvo u Sarajevu, Sarajevo, Knjiga 25, sv. 5, str. 1-45.

Valatin, G., Abildtrup, J., Accastello, C., Al-Tawaha, A., Andreucci, M.-B., Atanasova, S., Avdibegović, M., Baksic, N., Banasik, K., Barquín Ortiz, J., Barstad, J., Bastakova, V., Becirovic, DŽ., Begueria, S., Bethers, U., Bihunova, M., Blagojevic, B., Bösch, M., Bournaris T., (2017). PESFOR-W: Improving the design and environmental effectiveness of woodlands for water Payments for Ecosystem Services, Research Ideas and Outcomes 3: e13828 (open access journal 30.05.2017.), <https://doi.org/10.3897/rio.3.e13828>

Vučijak, S. (1960). Razvoj šumske privrede u svijetu od 1948. do 1957. godine, Narodni šumar Sarajevo, br. 3-4, str. 95-102.

Vučijak, S. (1966a). Organizacija i zadaci šumarske službe u Bosni i Hercegovini, Narodni šumar Sarajevo, br. 1-2, str. 22-37.

Vučijak, S. (1966b). Revirni sistem organizacije u šumskoj privredi, Sistem, Zagreb, br. 1-2, str. 1-7.

Vučijak, S. (1972). Tehnika mrežnog planiranja i njena primjena u šumarstvu i preradi drveta, Narodni šumar, Sarajevo, br. 3-4, str. 149-155.

Vučijak, S. (1975). Planiranje organizacije radilišta i radnih mjesta u šumskoprivrednim organizacijama, Planiranje i analiza poslovanja, Beograd, br. 2, str. 51-58.

Vučijak, S. (1985): Zaštita na radu u šumarstvu, Šumarstvo i prerada drveta, Sarajevo, br. 10-12, str. 397-402.

Vučijak, S., Čomić, R. (1975). Primjena naučnih saznanja ergonomije u šumarstvu, Narodni šumar, Sarajevo, br. 10-12, str. 326-336.

Vučijak, S., Stanković, D., Radovanović, Ž. (1978). Mjere saniranja štetnog uticaja buke i vibracija u šumarskoj praksi, Ergonomija, Beograd, br. 2, str. 57-63.

Vuletić, D., Avdibegović, M., Stojanovska M., Nevenić, R., Haska, H., Krajter, S., Peri, L., Marić, B. (2013). Contribution to the understanding of typology and importance of forest-related conflicts in South East Europe region, Periodicum biologorum, Vol. 115, No. 3.

Vuletić, D., Krajter Ostoić, S., Balikova, K., Avdibegović, M., Potočki, K., Pezdevšek Malovrh, Š., Posavec, S., Stojnić, S., Paletto A. (2021). Stakeholders' Opinions towards Water-Related Forests Ecosystem Services in Selected Southeast European Countries, Sustainability, 13/21.

Vuletić, D., Krajter Ostoić, S., Keča, Lj., Avdibegović, M., Potočki, K., Posavec, S., Marković, A., Pezdevšek Malovrh, Š. 2020: Water-Related Payments Schemes for Forest Ecosystem Services in Selected South East European (SEE) Countries, Forests 2020, 11, 654; doi:10.3390/f11060654

Vuletić, D., Krajter, S., Kiš, K., Posavec, S., Avdibegović, M., Blagojević, D., Marić, B., Paladinić E. (2009). Conflicts between forestry and nature protection – case studies of two nature parks in Croatia, Periodicum biologorum, Vol. 111, No. 4.

Vuletić, D., Stojanovska, M., Avdibegović, M., Nevenić, R., Petrović, N., Posavec, S., Haska, H., Peri, L., Blagojević, D. (2010). Forest-related Conflicts in the South-east European Region: Regional aspects and case studies in Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Macedonia and Serbia, in Tuomasjukka, T. (ed.): Forest Policy and Economics in Support of Good Governance, EFI Proceedings No. 58.

SUMMARY

The Faculty of Agriculture and Forestry in Sarajevo, established in 1948, marked the introduction of higher education in forestry for Bosnia and Herzegovina. Its evolution over the years witnessed the establishment of departments and institutes, adapting to changing educational landscapes while upholding fundamental organizational principles. Initially, disciplines in forestry economics were integrated into the Chair for Forest Management and Planning. In 1968, a important development occurred with the establishment of a dedicated Chair for the Organization and Economics of Forestry. Throughout its history, the Faculty underwent re-organizations, integrated with various institutes, and introduced new disciplines in alignment with evolving educational systems. Focused on the economics, policy, and organization of forestry, the Faculty played a important role in shaping forestry experts. Since 1996, the Chair has served as the central hub for defending graduate, final, master's, and doctoral theses, actively engaging in numerous scientific research projects nationally and internationally. Presently, the Chair has five members and offers 22 subjects across all three study cycles. Research endeavors concentrate on economic, political, and organizational aspects of forest resource management. Key areas include, forestry policy and legislation, financing, valuation of forest ecosystems, public relations in forestry, politics, organization and legislation of the hunting industry, management of protected areas and ecotourism, accounting, balancing in forestry, private forest management and certification of forest resource management. In response to global challenges, the Chair aims to develop new disciplines, adapt to changes in the forestry sector, and contribute to the comprehensive management of forest ecosystems. Emphasizing the need for innovative policy approaches, especially amidst Bosnia and Herzegovina's transition to the European Union, the Chair underscores the importance of comprehending the complex interaction between people and forest ecosystems in urban environments. With a forward-looking approach, the Chair of Economics, Policy, and Organization of Forestry and Urban Greenery aspires to be a proactive participant in the sustainable development of the forestry sector. It seeks to address challenges and seize opportunities to enhance education, research, and advisory services.

Received: April, 10, 2025; **Accepted:** June, 15, 2025; **Published:** July, 31, 2025

Funding: Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo / Ministry of Economy, Sarajevo Canton Projekt: Održivo naslijeđe: Obrazovanje, istraživanje i perspektive u šumarstvu i urbanom zelenilu na području Kantona Sarajevo - obilježavanje 75 godina Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

© 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).